

Is er een woord voor het geluid van schaatsen op natuurijs? En zou er een treffende term te bedenken zijn voor het half afgescheiden restaurantzitzje dat de Engelsen 'booth' noemen? Denk mee en vul de gaten in de taal.

'Don't mention the war!'

De opdracht in het decembernummer sprak tot de verbeelding. We ontvingen maar liefst 145 woorden die het verschijnsel benoemen dat je bijvoorbeeld onwillekeurig steeds het woord *neus* gebruikt als je sprekspartner een grote neus heeft. Een bekende figuur die deze flater begaat, is Basil Fawlty in de comedy *Fawlty Towers*. Basil drukt het personeel van zijn hotel op het hart de oorlog niet te noemen tegenover Duitse gasten ("Don't mention the war!"), maar zelf kan hij niet stoppen met erover te beginnen.

Enkelen van de 72 inzenders vinden dat dit verschijnsel dan ook maar naar Basil Fawlty genoemd moet worden. 'To pull a Basil' wordt in het Engels zelfs weleens gebruikt voor 'een rare (re)actie'. Deze gedachte leidde tot *basillen*, *verbasileren*, *fawltiëren* en *verfawltiëren*.

Andere inzenders dachten aan de freudiaanse verspreking, en bedachten *freudelen* en *freuderen*. Weer anderen zagen een verband met het syndroom van Gilles de la Tourette en bedachten *touretten* en *touretteren*. Wie aan dit syndroom lijdt, flappt er immers ook van alles uit zonder dat hij er iets aan kan doen. Ook in *drangspreken*, *drangverspreking*, *dwangflater* en *dwangpraat* staat het dwangmatige centraal. Meer nadruk op het onwillekeurige kan ook: *flapflater*, *glipgedachte*, *lipslip*, *onwillespreking*, *tongslip(je)*, *woordfloeper*. Lekker bekende woorden zijn *tactverlakker* en *mijdstommitieit*. *Boobyterm* en *bekvuur* ('backfire') leggen door de bijgedachte aan een plotselinge knal/schok vooral nadruk op het schrik-effect bij de spreker.

Enkele inzenders associeerden het verschijnsel met het bekende gedachtenexperiment 'probeer niet te denken aan een roze olifant' (waardoor je er dus meteen wél aan denkt), en kwamen zo op *rozeolifanten* en *rozeolifanteren*.

Beschikken over veel aardige inzendingen is een luxe, maar het maakte de keuze wel lastig, vooral omdat de meeste vondsten maar één keer werden ingestuurd (een enkele twee keer). Van een duidelijke voorkeur onder de inzenders was dus geen sprake. *Freuderen* (ingezonden door W. Hamberg en G.J. Berends-Teunis) en *freudelen* (ingezon-

den door Eva Nieuwdorp) gooiden hoge ogen, maar moesten het wat duidelijkheid betreft toch afleggen tegen *drangverspreking*, een vondst van Ton de Vries. Hij ontvangt de boekenbon van € 25,-.

Alle inzenders hartelijk dank!

Oproep: familierelaties

Verschillende keren hebben lezers voorgesteld iets te doen aan ontbrekende termen voor familierelaties. Zo bestaat er behoefte aan termen om nieuwe gezinssituaties te beschrijven die na scheidingen ontstaan. Termen als *stiefmoeder*, *stiefzus* en *stiefoma* hebben een negatieve bijklank, wat te wijten is aan onder meer de boze stiefmoeder van Sneeuwwitje. Zal *plus-* (door sommigen voorgesteld) het redden als *vervanger*, of toch *bonus-*, *cadeau-*, *lease-* of *reserve-*, of nog iets anders? En hoe noem je als opa of oma het kind dat je nieuwe schoonzoon meebracht uit een eerdere relatie? 'Een aangewaaid kleinkind'? 'Een cadeaukleinkind'?

Maar ook lang bestaande familierelaties komen er in het Nederlands karig vanaf. Zo beschikken de Engelsen over de term *siblings* en de Duitsers over *Geschwister* voor 'broers en zussen' – is *brusjes* een Nederlands equivalent, of is dat te veel hulpverlenersjargon? En is *brussen* voor volwassen mensen überhaupt wel gangbaar?

Het zou ook handig zijn als je de neven/nichten die de kinderen zijn van je

broer/zus kunt onderscheiden van de neven/nichten die kinderen zijn van je oom/tante. Het Engels heeft hiervoor *nephew/niece* respectievelijk *cousin*. Zolang de kinderen van je broers en zussen klein zijn, kun je hen aanduiden met *neefje/nichtje* en ze zo onderscheiden van *neef/nicht* (de kinderen van ooms en tantes). Maar neefjes en nichtjes worden onvermijdelijk ook volwassen neven en nichten.

Van Dale (2005) neemt weliswaar enkele termen op voor dit soort relaties, maar die komen in het dagelijks taalgebruik zelden voor. Bijvoorbeeld: *een volle neef/nicht* ('de zoon/dochter van een eigen broer of zuster'), *een aangetrouwde neef/nicht* ('de zoon/dochter van de broer of zuster van iemands echtgenoot of echtgenote'), *een halve neef/nicht* ('een afstammeling van de volle neef/nicht') en *een verre neef/nicht* ('een afstammeling van de zoon of dochter van iemands oom of tante').

Hebt u een goed alternatief voor een van de nieuwe of oude relaties die hierboven zijn beschreven of zoekt u een woord voor een andere familierelatie, laat het ons weten via gaten@onzetaal.nl. U kunt uw alternatief of 'familietaalgat' tot 26 april insturen. In het juni-nummer bekijken we hoeveel gaten er gevuld kunnen worden en hoeveel erbij gekomen zijn. We doen deze oproep ook op de website LinkedIn, waar een discussiegroep van zo'n tweeduizend Onze Taal-leden actief is (lid worden van LinkedIn is gratis). De ontbrekende familierelaties zijn daar al eens ter sprake gekomen. ■

Voor een aantal familierelaties ontbreekt in het Nederlands een woord.